

Kelly James Clark
BİLİM VE / VEYA DİN

DESTEK YAYINLARI: 1053

ARAŞTIRMA: 251

BİLİM VE/VEYA DİN / KELLY JAMES CLARK

Kitabın orijinal adı: Religion and the Sciences of Origins -
Historical and Contemporary Discussions

Copyright © Kelly James Clark, 2014.

All rights reserved. First published in 2014 by - PALGRAVE MACMILLAN®
in the United States—a division of St. Martin's Press LLC, 175 Fifth Avenue,
New York, NY 10010.

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Çevirmen: Enis Doko, İbrahim Akbudak
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: Işıl Ilgıt Şimşek
Sayfa Düzeni: Işıl Ilgıt Şimşek
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Ocak 2019

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-532-8

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Nazlı Koçak
Sertifika No. 40200
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sokak
Sokak No:1/6

Zeytinburnu / İstanbul

Kelly James Clark

**BİLİM
VE / VEYA
DİN**

Çevirmen: Enis Doko - İbrahim Akbudak

İÇİNDEKİLER

YAZAR HAKKINDA	13
1. BÖLÜM: BİLİM VE/VEYA DİN.....	15
Bilimin Sınırsız Gücü.....	17
Peder Lemaitre.....	18
Bilim ve/veya Din.....	20
Din ve Kökenleri İnceleyen Bilim Dalları.....	24
2. BÖLÜM: ÇATIŞMA, AYRIŞMA, UZLAŞMA	27
CSI.....	27
Bilim ve Dini Tanımlama	30
Bilim ve Bazı Bilim İnsanları	31
Bilim, Doğa Felsefesi ve Scientia	35
Bilimin Tanımlanması	36
Bilim Deneysel midir?	37
Bilim Nesnel midir?	38
Bilim Kümülatif midir?	42
Basitlik ve Evrenin Merkezi	43
Peki, Bilim Nedir?	46
Dini Tanımlama	46
Bilim ve Din Arasındaki İlişki	48
Çatışma.....	49
Ayrışma.....	52
Uzlaşma	55
Sonuç.....	57

3. BÖLÜM: EVRENİN DOKUSU.....	59
Savaş Halinde Olma Efsanesi.....	59
Bacon'ın Çalışkan Arısı.....	60
Elin ve Aklın Gereçleri	67
Boyle Yasası ve Tanrı'nın Yasaları	69
Devlerin Omuzlarında Durmak.....	71
Hıristiyanlık ve Modern Bilimin Yükselişi	75
Metafiziksel Doğalcılığa Karşı	
Yöntembilimsel Doğalcılık.....	76
Sonuç.....	78
4. BÖLÜM: GALİLEO VAKASI.....	81
Yanlış Yönlendirmeler	81
Yeniden Yönlendirmeler.....	82
Nikolas Kopernik	85
Galileo Galilei	86
Büyük Düşes Kristina'ya Mektup	92
Galileo'nun Çelişkisi	101
Sonuç.....	102
5. BÖLÜM: DARWIN, TANRI VE YARATILIŞ.....	105
Tanrı İncancının Öldüğü Gün.....	105
İncil'deki Yaratılış Hikâyesi	106
Genç Dünya Yaratılışçılığı.....	108
Paley ve Doğal Teoloji.....	109
Darwin, Paley ve Tanrı	111
Genesis Yorumu	116
Tanrı, Genesis ve Evrim.....	122
Evrim ve Kötülük	124
Sonuç.....	129
6. BÖLÜM: KANIT VE EVRİM	131
Tanrı ve/veya Evrim mi?	131
Evrim Teorisi.....	131

Charles Lyell ve Dünyanın Yaşı	135
Taşlar ve Kemikler	138
Birbirini İzleyen Örüntüler	139
Geçiş Organizmaları	140
Tümevarımların Birlikteliği	142
Biyocoğrafya	143
Karşılaştırmalı Anatomi	145
Embriyoloji.....	146
Genetik	150
Sonuç.....	154
7. BÖLÜM: TESADÜF VE YARATILIŞ	157
Maymun Davası.....	157
İkinci Scopes Vakası: Dover Panda Davası	160
Akıllı Tasarım	162
Teistik Evrim	168
Biyolojik Rastlantısallık.....	171
Rastlantısal=Öngörülemez	172
Gerçeklik Gerçekten Rastlantısal mı?	174
Tanrı, Şans ve Amaç.....	175
Bir Kumarbaz Olarak Tanrı	176
Bir Satranç Ustası Olarak Tanrı.....	178
Noel Baba Olarak Tanrı.....	179
Filozofların Tanrısı.....	180
Sonuç.....	181
8. BÖLÜM: TANRI'NIN EVRİMİ Mİ?.....	183
Tanrı Başlığı	183
Hiçbir Şey Olarak Tanrı.....	186
Hume'un Doğal Din Açıklaması	188
İnanmak Görmek Değildir:	
Eski Moda Deneyciliğin Sonu	192
İnanmak İçin Doğmak	194
Hafıza Yetisi	195

Zihin Kuramı	195
Geçmiş İnanıcı	196
Doğanın Değişmezliği	197
Mantık Abartılıyork	197
DOĞUŞTAN İNANLAR: BİLİŞSEL DİN BİLİMİ	198
Faaliyet-Sezici Aygıt	200
Zihin Kuramı Yeniden Değerlendiriliyor	201
Tanrı-Yetisi	202
Evrimsel Bir Problem: Tanrı	203
Yan Ürünler	204
Tanrı Önemsizleştiriliyor mu?	205
DOĞAÜSTÜ AÇIKLAMALARA KARŞI	206
DOĞAL AÇIKLAMALAR	206
Bilim ve Basitlik	207
GÜVENİLMEZLİK ARGÜMANI	209
Güvenilmezlik Argümanına Cevap	211
Sonuç	214
9. BÖLÜM: EVRİM VE AHLAK	215
Her Şeyin Açıklaması	215
Ahlaklılığın Doğası	218
Sorumluluk/Kural Yaklaşımı	219
Erdemler Yaklaşımı	221
İnsanoğlunun Doğası	222
Yardımlaşma ve Merhametin Evrimi	224
Diğerkâmlık İkilemi	226
Biyolojik Diğerkâmlık: Akraba Seçilimi	228
Biyolojik Diğerkâmlık: Karşılıklılık	230
Biyolojik Diğerkâmlık: Grup Seçilimi	231
Biyolojik Diğerkâmlık ve İnsan Ahlakı	233
Sonuç	236
10. BÖLÜM: TANRI VE İYİ YAŞAM	239
Dawkinsçi Bir Dünya	239
Ahlaki Kurgular	240

Reddedilen Kurguculuk	242
Ahlakın Teşviki	244
Tanrı Bizi İyi Yapar mı?	249
Sonuç.....	255
11. BÖLÜM: RUHU ARARKEN.....	257
Ruhun Keşfi.....	257
Zihin-Beden Düalizminin Yaygınlığı	259
Hıristiyanlık ve Düalizm	262
Zihnin Bilimsel Yönü.....	263
Materyalizm: Zihin Beynin Ta Kendisidir	266
Hıristiyan Materyalizmi	269
Materyalizmin Felsefi Problemi	270
Kartezyen Düalizmin Dirilişi	272
Çağdaş Hıristiyan Düalizmi.....	275
Zihinsel Olan Fiziksel Olanı Etkileyebilir mi?	277
Sonuç.....	277
Özgür İrade Yanılsaması	278
12. BÖLÜM: BU MÜKEMMEL SİSTEM.....	287
Tanrı Gereksiz mi?	287
Yok Olmakta Olan Büyük Yaratıcı	289
Kanıt ve Beklenti	291
İnce Ayar Yaklaşımı.....	293
Evrenin Ölçeği	294
Yerçekimi Kuvveti	295
Karbon Üretimi	296
Daha da Fazla İnce Ayar	297
Açıklama ve Beklenti	300
Yoktan mı Var Olduk?	300
Şans mı?	304
Mecburiyet mi?	307
Çoklu Evren	309
Sıkışma-Patlama Modeli	310

Paralel Evrenler.....	311
Çoklu Evren Teorisinin Değerlendirilmesi.....	313
Tanrı ve Çoklu Evrenler	315
Teizm ve Doğacılık.....	317

13. BÖLÜM: YAHUDİLİK VE EVRİM 321

Tanrı'nın Yahudilere Lütfu	321
Sürgünler ve Geri Dönüşler	324
Gelenek, Metinler ve Yorumlanması	325
Yahudiler ve Yeni Bilim	328
Maimonides (Musa İbn Meymun).....	330
Bilim ve Din Konusuna Güncel Yahudi Yaklaşımları.....	332
Hayvanların Hahamı	333
Tevrat'ın Kelimesi Kelimesine Yorumlanması.....	339
Sonuç.....	343

14. BÖLÜM: İSLAM VE EVRİM 345

İslam Nedir?	345
Barış Dini mi?	349
Altın Çağ	352
Çekişme ve Ölüm Tehditleri	354
Darwin Konusunda Müslümanların Tepkisi	355
Kuran ve Evrim.....	360
Günümüzde İslam ve Evrim	363
İslam, Evrim Karşıtlığı ve Akıllı Tasarım	364
İslam ve Evrim	366
Üçüncü bir Yol	370
Köktencilerin Sorunu	372
Tanrı ve Alçakgönüllülük Erdemi	373

NOTLAR 377

BİLİM VE/VEYA DİN.....	377
ÇATIŞMA, AYRIŞMA, UZLAŞMA	378
EVRENİN DOKUSU	383
GALILEO VAKASI	385

DARWIN, TANRI VE YARATILIŞ.....	385
KANIT VE EVRİM.....	387
TESADÜF VE YARATILIŞ.....	387
TANRI'NIN EVRİMİ Mİ?.....	388
EVİRİM VE AHLAK.....	390
TANRI VE İYİ YAŞAM	390
RUHU ARARKEN.....	390
BU MÜKEMMEL SİSTEM.....	392
YAHUDİLİK VE EVRİM.....	393
İSLAM VE EVRİM.....	394

YAZAR HAKKINDA

Kelly James Clark, ABD'de Grand Valley State Üniversitesi'nde Kıdemli Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır ve aralarında *İbrahim'in Çocukları*, *Return to Reason*, *The Story of Ethics*, *Philosophers Who Believe* ve *101 Key Philosophical Terms and Their Importance for Theology* gibi kitapların bulunduğu yirmiden fazla kitabın yazarı, ortak yazarı ya da editörüdür.

1. BÖLÜM: BİLİM VE/VEYA DİN

İlkel Atom

Taban tabana zıt iki yaratılış hikâyesi düşünün, ilk hikâye antik Çin'den, ikincisi ise yirminci yüzyıl Belçika'sından.

Uzun, uzun zaman önce, cennet ve yeryüzü hâlâ birken, tüm evren yumurta şeklinde bir bulutun içindeydi. Evrene ait tüm madde, o yumurtanın içinde kaotik bir biçimde dönüyordu. Dönen bu maddenin derinlerinde, kaos içinde büyüyen bir dev olan Pan Gu vardı. Pan Gu, 18.000 yıl boyunca o yumurtanın içinde geliştirdi ve uyudu. Nihayet, bir gün uyandı, gerindi ve evrene ait maddeyi serbest bırakmak için yumurtayı kırdı. Daha hafif ve saf elementler, gökyüzünü ve cenneti oluşturmak üzere yukarıda toplanırken, ağır ve saf olmayan maddeler, dünyayı oluşturmak üzere aşağıda birikti (Hamilton, 1988: 21).

Uzayın yarıçapı, sıfırla başladı; genişlemenin ilk aşamaları, evrenin mevcut kütlelerine neredeyse eşit olan ilk atomun kütlelerinin belirlediği hızlı bir genişlemeden oluşuyordu. Genişleme üç aşamada gerçekleşti: Atom-evrenin atomik yıldızlara parçalandığı ilk hızlı genişleme periyodu, bir yavaşlama periyodu ve onu izleyen üçüncü bir ivmeli genişleme. Bugün hiç kuşkusuz üçüncü aşama içerisindeyiz ve yıldızların dış galaksi nebulasına ayrılmasının sorumlusu, uzayın, yavaş genişleme periyodu sonrasındaki ivmelenmesi olabilir (Lemaitre, 1931: 422).

Bu iki alıntıda, evrenin kökenine dair dini ve bilimsel açıklamalar arasındaki çatışmaya rastlıyoruz. Günümüzde pek az Çinli ve onlardan daha az sayıda Çinli olmayan kişi Pan Gu hikâyesine inansa da, dine dayalı yaratılış hikâyeleri tüm dünyada tarih boyunca coşkulu bir biçimde benimsendi. Avustralyalı Aborjinler, Pek Çok Şeyin Ya-

raticısı Baiame'nin önceleri çorak ve cansız olan bir düzlükte yaşamaları için yeraltından su, bitki, hayvan ve hatta insanları getirdiğine inanıyordu; devekuşu ve kartal ataları birbirlerinin yumurtalarını gökyüzüne attığında ve Baiame tarafından sürekli beslenen alevlerin arasına girdiğinde, güneş, ay ve yıldızlar oluştu (Parker, 1905). Mayalar, Tepeu ve Gugumatz'ın dağları, ağaçları, gökyüzünü ve hayvanları düşünerek yarattığına inanıyordu (Sproul, 1979: 285). İskandinav geleneğine göre, tüm tanrıların babası ve en güçlüsü olan Odin, dünyayı vahşi buz devi Ymir'in etinden yaparken, nehirler ve denizler Ymir'in kanıyla akıyordu (Sturluson, 1987). Mısır tanrısı Khepri, Tanrı She ve Tefnut'u karnından dışarı atmış ve sevinç gözyaşları dökmüş, bu gözyaşlarından ise insanlar ortaya çıkmıştı (Sproul, 1979: 99). Belki de en etkili, ona inanan insanların sayısına dayanarak, Tekvin'deki yaratılış hikâyesidir: Tanrı konuştu, dünya yoktan var oldu. Tanrı konuştu ve oldu (Tekvin 1).

Bir yirminci yüzyıl fizikçisi olan Lemaitre'in sunduğu “yaratılış” açıklamasında, Tanrı'dan hiç bahsedilmez. Lemaitre'in açıklaması, sadece ilk durum (zaman = sıfır olan), genişleme, kütle ve atom altı parçacıklar (örneğin protonlar, nötronlar ve elektronlar) ile ilgilidir. Bu açıklama, yerçekimi ve kuantum kuvvetleri gibi fizik kanunlarını esas alır. Dr. Lemaitre, kozmik bir havai fişek kovanı içine sıkışmış, parlak ve ihtişamlı bir şekilde patlayan ve alevleri (galaksiler) dışı doğru açılan bir evren düşünmemizi ister. Lemaitre'in “Büyük Patlama teorisi” olarak adlandırılabilir görüşü, sadece maddesel parçacıklara ve doğal kuvvetlere gereksinim duyar. Lemaitre, evrene ait tüm maddenin başlangıçta “İlkel Atom” olarak adlandırdığı bir ilk noktaya sıkıştığını gösteren ilk fizikçiydi. Lemaitre ile birlikte yeniden evrenin tüm maddesinin rahatsız edici bir biçimde küçük –bu cümlelerin sonundaki noktadan bile daha küçük– bir noktaya sıkıştığını düşünün. Tüm bu küçük parçacıklar, Alaeddin'in o küçücük lambasına tıklandığı gibi, dışarı çıkmak için can atıyordu. Lemaitre, bu noktayı, muhtemelen yukarıda bahsedilen Çin yaratılış hikâyesine atıfta bulunmaksızın, “yaratılış anında patlayan Kozmik Yumurta” olarak adlandırmıştı. Lemaitre'in “İlkel Atom” adını verdiği bu yumurta, her